

Kulttuuri

Turkin taiteilijoilta vaaditaan rohkeutta, kun sensuuri kovenee ja poliisi hakee ihmisiä kotoa – ”Työtä on jatkettava”, sanoo nuori taiteilija

Demokratian alasajo uhkaa, mutta kuvataiteilija Sena ja galleristi Suela J. Cennet haluavat jakaa toivoa paremmasta huomisesta.

”Meidän on jatkettava työtämme”, kuvataiteilija Sena sanoo. ”Mitä muutakaan voisimme tehdä?” (KUVA: EVELIN KASK)

Evelin Kask

ISTANBUL

TÄÄLLÄ ihminen tuntee itsensä aika pieneksi. Jo 1 700 vuotta sitten täällä valettiin Konstantinopolin perusta, josta muodostui todellinen suurkaupunki, silloisen maailman vauras keskipiste.

Nyt Faithin asuinalue tunnetaan Istanbulin historiallisena ja konservatiivisena naapurustona, jonka katukuvassa kohoavat Bysantin ja Osmanien valtakuntien kulttuuriperintö.

Faithin alueella sijaitsee myös nykytaiteen galleria The Pill. Galleristi **Suela J. Cennet**, 32, tuli ensimmäisen kerran Pariisista Istanbuliin kahdeksan vuotta sitten. Hänen isänsä pakeni 1980-luvulla Turkin poliittisia levottomuuksia Ranskaan, missä Cennet syntyi ja kasvoi.

Vuonna 2009 Istanbulissa oli tilausta uusille kulttuurihankkeille, ”toisin kuin Pariisissa tai New Yorkissa, joissa oli jo satoja taidegallerioita ennestään”, Cennet sanoo.

Tosin jo silloin häntä varoitettiin Turkista epävakaudsta.

THE PILL avasi tammikuussa 2016. Kuusi kuukautta myöhemmin Turkin armeija yritti syöstä presidentin vallasta yhden yön kestävässä vallankaappausyrityksessä. Yli 300 ihmistä kuoli ja 2 100 loukaantui.

Presidentti **Recep Tayyip Erdoğan** ja hallitus pysyivät vallankahvassa. Kiihtyvän väkivallan ja hallituksen pakkokeinojen ravisuttelema maa ajautui yhä pahenevaan kriisiin.

”Turkin yhteiskunta elää dramaattista aikaa”, Cennet luonnehtii. ”Muutos on nähtävissä esimerkiksi siinä, että politiikka jyrää yhteiskunnallista keskustelua.”

Suela J. Cennet The Pill -taidegalleriassaan. Parhaillaan esillä on taiteilija Ugo Chiavin näyttely. (KUVA: EVELIN KASK)

Cennetin mukaan kulttuuri on painunut toissijaiseksi, kun akuutimmat aiheet ovat päällimmäisenä ihmisten mielessä.

”Paikallinen media on rajoittunut ja intellektuaalinen ajattelu on ajettu alas”, hän sanoo.

TAITEILIJJA Senan, 35, teoksissa vilisee synkkiä aiheita: lapsiavioliittoihin pakotettujen nuorten naisten tarinat ja kunniamurhat ovat toimineet hänen raakamateriaalinaan. Hän ei pelkää teoksiensa poliittista ulottuvuutta, vaikka monet poliittiset tai seksuaaliset aiheet ovat tabuja Turkin uskonnolliskonservatiiviselle hallitukselle.

”Taiteeni politisoitui, kun tapasin yhden ystävästäni”, Sena kertoo. ”Hän avioitui 12-vuotiaana ja synnytti ensimmäisen kerran kaksi vuotta myöhemmin. Hänen tarinansa liikutti ja järkytti minua.”

Ystävän kautta Sena tutustui myös muihin samankaltaisiin tarinoihin ja ymmärsi, kuinka suuri ja vaiettu ongelma lapsiavioliitot on Turkissa.

Sena varttui Saudi-Arabiassa, kun perhe muutti isän työn perässä Istanbulista Jeddaan 1980-luvulla.

”Jo lapsena seurasin vierestä islamilaisia tiukkoja sääntöjä”, hän kertoo. ”Äitini on aina ollut vahva ja

liberaali nainen ja hänelle muutto Jeddään oli vaikea. Muutimme takaisin Turkkiin ollessani 12-vuotias. Modernissa Istanbulissa kaikki oli erilaista.”

Tosin viimeisen 15 vuoden aikana uskonto on saanut yhä vahvemman jalansijan, vaikka Turkki on perustuslakinsa mukaan maallinen valtio.

Tämä on vaikuttanut myös taidemaailmaan. Sena kokee olevansa onnekas, kun hän on ylipäätään saanut taidettaan esille ja tavoittanut yleisöä.

”Monet galleriat rajaavat pois liian poliittiset tai vaikeat aiheet”, Sena sanoo.

TAIDEGALLERISTI Suela J. Cennet tunnistaa ilmiön.

”Olen kasvanut valtiossa, jossa sananvapaus on yksi perimmäisistä arvoista. En luopuisi siitä koskaan”, Cennet sanoo. ”Esitän juuri niitä taiteilijoita, jotka mielestäni ansaitsevat näkyä.”

Käytännössä hän joutuu kuitenkin tasapainoilemaan jatkuvasti.

”Mietimme taannoin erään turkkilaisen taiteilijan kohdalla, voimmeko näyttää hänen videoteostaan galleriassa”, Cennet kertoo. ”Teos linkittyy viime heinäkuun vallankaappausyrityksen tapahtumiin. On mahdollista, että meille tulisi siitä ongelmia. Niinpä viemme hänen teoksensa sen sijaan Barcelonaan taidemessuille.”

”Kaikkien turkkilaisten ohjaajien on haettava elokuvilleen kulttuuriministeriön hyväksyntä, ennen kuin voimme ottaa niitä festivaalien ohjelmistoon”, Istanbulin elokuvajuhlien johtaja Kerem Ayan kertoo. (KUVA: EVELIN KASK)

SENSUURIN lisäksi taidegalleriat ovat kohdanneet suoraa häirintää. Sellaistakin on tapahtunut, että uskonnolliset ja konservatiiviset ryhmät ovat käyneet rikkomassa gallerioiden ikkunoita.

Paikallisten elokuvaohjaajien teokset taas saattavat joutua kulttuuriministeriön hampaisiin. Viime viikolla päättyneillä Istanbulin kansainvälisillä elokuvajuhlilla turkkilainen ohjaaja **Yeşim Ustaoglu**n joutui poistamaan kohtauksia elokuvastaan *Clair Obscur* (2016), kun kulttuuriministeriö piti teoksen seksikohtauksia sopimattomina.

Samoin on käynyt muillekin ohjaajille.

Pahempiakin tapauksia on. Maaliskuussa kurditaustainen nuori taiteilija **Zehra Doğan** tuomittiin kahdeksi vuodeksi ja 10 kuukaudeksi vankilaan maalauksesta, joka esitti Turkin lippuja runnotussa kaupunkimaisemassa. Maalaus pohjautui valokuvaan, jonka Turkin viranomaiset olivat itse ottaneet samasta maisemasta.

Doğan kritisoi teoksellaan hallitusta Itä-Turkin kurdialueiden raa'asta tuhoamisesta.

Tuomioistuimen mukaan teos ja sen julkaiseminen sosiaalisessa mediassa osoittavat, että Doğanilla on yhteyksiä kiellettyyn kurdien itsehallintoon ajavaan sissijärjestö PKK:hon. Doğan ja hänen asianajajansa ovat kiistäneet väitteet.

PELKÄSTÄÄN taiteilijat eivät ole vainon alla. Presidentti Erdoğan on laajentanut terrorismin käsitettä itselleen suotuisaan suuntaan. Lukuisia sanoma- ja aikakauslehtiä, radio- ja tv-kanavia, yliopistoja ja kouluja on suljettu. Kymmeniä tuhansia toisinajattelijoita on pidätetty ja virkoja lakkautettu. Hallitus laatii pidätyslistoja ja poliisi hakee ihmisiä kotoa.

Tällaisissa olosuhteissa on uskaliaasta harjoittaa luovuutta.

”En ajattele negatiivisesti. Yritän pysyä positiivisena ja avoimena, koska uskon, että se on meidän tehtävämme taiteilijoina, antaa ihmisille toivoa ja erilaisia tapoja ajatella”, Sena toteaa. ”Meidän on jatkettava työtämme. Mitä muutakaan voisimme tehdä?”

ERDOĞANIN valtakausi saattaa jatkua vuoteen 2029 asti. Viime sunnuntain kansanäänestyksessä niukka enemmistö antoi tukensa presidentin valtaoikeuksien laajentamiselle.

Vielä on liian aikaista sanoa, miltä Turkin muutos näyttää.

Joka tapauksessa tulos oli pettymys liberaaleille, sellaisille kuin Sena tai Suela J. Cennet, jotka pelkäävät, että sunnuntain vaalitulokset sysää Turkkiä entistä autoritaarisempaan suuntaan ja demokratian alasajoon.

Seuraa uutisia tästä aiheesta

Turkki

Seuraa

Sananvapaus

Seuraa
